

JOAN DE NUIX I DE PERPINYÀ ECLESIÀSTIC-JESUITA 'I ESCRIPTOR

Nasqué a la vila de Torà (La Segarra), en una casa de la Plaça de l'Es-glésia, marcada avui amb el número 15, el dia 2 de gener del 1740.- El seu pare D. Marià de Nuix i de Gallart, ceriverí, al servei del duc de Cardona com a Governador de la Vegueria de Segarra amb seu a Torà, vidu en primeres nupcies de Maria Comas, filla de Francesc Comas, Auditor de Guerra, de la qual tingué dos fills, morts prematurament.- Es casà per segona vegada amb Donya Teresa de Perpinyà, Tristany i de Bardaxí "donzella" de Torà, filla de D. Miquel de Tristany "misser-notari" i de Maria Far.- Tan Miquel de Perpinyà, com el pare de Maria Far " Cosme-Damià Far" eren notaris i residien a la vila de Torà.

Joan fou el segon fill dels vuit fills d'aquest matrimoni.- La partida de baptisme diu: " Als dos de gener del any mil set cents y quaranta, jó Anton-Francesc Malet, prev. y Rector de la Igle/. parroq/. de St. Gili de la vila de Torà, Bisbat de Solsona, he batejat solemnement y segons el ritu de Nostra Sta. Mare Igle/. Joan-Joseph-Francisco, fill llegitim i natural de Mariano de Nuix =Governador=, de la present vila y de Doña. Theresa Nuix y de Perpinyà. Fou ùnich padrí, lo Rnt. Pere de Tristany, carlà d'Ivorra"

(Arxiu Parroquial de Torà.- Llibre de baptismes)

La família Nuix-Perpinyà, estigué a Torà fins l'any 1751, i es restituí a Cervera amb tota la seva família.- Tenia sey anys, quan des de Torà fou enviat a Cervera a estudiar gramàtica a l'escola que tenien oberta els jesuïtes, i catorze quan el seu pare morí sobtadament a Cardona.- Només unes setmanes després demanà l'ingrés a la Companyia de Jesús.

De molt jove donà grans mostres de talent i de virtut.- Era dòcil, aplicat i obstret en les coses que regurlarment arrastren als nens, doncs o no jogava, o en els entreteniments, sempre triava aquell paper que semblava menys propi d'un nen.

A l'edat de tretze anys començà la seva pretenció per a ser admés a la Companyia de Jesús, per la qual havia manifestat des de molt jove una gran inclinació, com que havent vingut a Torà a "Missió" dos jesuïtes nomenats

el P. Row i el P. Sierra, preguntant al "nen" que volia ser el P. Row, es ficà al cap la pretenció, sens que els pares ni germans sapiguessin cap cosa, ni la entengueren, fins que el vegueren molt neguitós a causa que el P. Provincial es resistia ab metre'l per raó que era curt de vista, el que el tingué molt transtornat fins que quedá assegurada la seva admissió.

Va esser admés i entrà el dia 25 de juny del 1754 a la Universitat de Cervera on estudià filosofia i humanitats, i amplià estudis a Barcelona i Girona.- El va acompanyar a Tarragona el Mestre de la Casa de Cervera que era llavors el Rnt. Bonaventura Soler.- Fou ordenat sacerdot a Tarragona i tot seguit destinat a Barcelona.- En les escoles de gramàtica i retòrica li estava vinculat com a "censor" i va sobresortir tan en Poesia i Oratòria que acudí a ell des de Barcelona, per les poesies que aquesta ciutat, li va fer compondre per les exèquies de la reina Maria Amàlia de Saxònia i pregué part en gran nombre d'actes literaris.-

A Girona ensenyà retòrica i introduí nous textos pedagògics, tot fent retirar els antics considerant-los inservibles per obsolents. - En memorable acte públic, s'enfrontà, a Barcelona en unes Conclusions de Filosofia i sostingué l'acte general de Teologia a Barcelona celebrades els dies 17 i 18 d'octubre del 1766 contra vuit argüidors sobre el tema general del probabilisme, i sobre tots ells s'imposà amb tant lluïment, que va deixar meravellats a tot el públic auditori.- Les seves conclusions, que despertaren gran interés, foren enviades a Madrid., com a gran document per enconar més la persecució en que estava sotmesa la Companyia de Jesús.

Pocs mesos després (al 1767), succeí la desgraciada expulsió dels Jesuïtes d'Espanya i exiliat, com la majoria dels seus companys, s'establí primer a Bonifacio (Còrsega) i després a Ferrara (Itàlia).- A Bonifacio entre els Jesuïtes s'havia establert una Acadèmia de Belles Lletres i fou aplaudida i premiada una poesia que va compondre, aprop de l'educació dels nens i en la mateixa casa s'hi formà una Acadèmia d'Escritura Sagrada.- A Ferrara, no content amb els estudis que havia fet, de les llengües principals: Hebrea, Grega i Llatina,, de les Belles Lletres, de

de la Filosofia, Teologia i Moral, es dedicà a l'estudi de Física, de Matemàtiques, Economia i Dret Públic.- Dugué a termini una gran activitat literària i polèmica, una rèplica fou contra certes proposicions teològiques, contra una Bíblia en llengua vulgar, altra contra el Catecisme de Bolonya, féu apologia del Sagrat Cor de Jesús, de l'exaltació de la cultura espanyola.- Fou cridat a Roma, li fou confiada l'encàrrec de continuar l'obra teològica del P. Jesuïta Joan Baptista Janer.- En el seu refugi de Ferrara, segurament astorat per la llegenda negra i el desconeixement general sobre l'obra colonitzadora d'Espanya a Amèrica, que degué advertir en la societat intel·lectual italiana l'obra intitolada "RIFLESSIONI IMPARZIALI SOPRA L'UNITA DEGLI SPAGNUOLI NELL INDIE.- CONTRO I PRETESSI FILOSOFI E POLITICI PER SERVIRE DI LUME ALLA STORIE DE SIGNORI RAYNAL E ROBERTSON.- Venècia, 1780. 346 pàgines.

D'aquesta obra en feu honorífica menció en els "Jornales o Gazetas" de Espanya, Itàlia i França i fou traduïda per D. Pedro Varela, del Consell de S.M. i per el Rnt. Josef.- Tenia adelantat el treball d'una Biblioteca dels principals Autors Anticatòlics, que impedí proseguir l'obra, la seva mort ~~la seva mort~~ de resultes d'uns forts dolors estomacals i baix ventre, després d'haver deixat per escrit la seva voluntat i d'haver-ho comunicat al seu germà Rafael que també era jesuïta.- Moria a Liorna, Itàlia la nit del 15 de juliol del 1783.

De l'obra citada hi ha dues traduccions castellanes: la de Madrid. 1782 en la impremta de Joaquim Ibarra, per Pedro Varela i Ulloa, 315 pp.; i la de Cervera, 1783, en la impremta universitària, a cura del germà de l'autor Josep Nuix, 532 pp.- Hi ha una edició moderna a cura de Ciriaco Pérez Bustamante, Madrid, 1944, 2 volums.- Una versió francesa fou publicada a Brusel·les l'any 1788.

La primera edició del llibre "RIFLESSIONI IMPARZIALI SOPRA L'UNITA DEGLI SPAGNUOLI NELL INDIE...", com queda dit, es publicà a Venècia l'any 1780. La traducció a l'espanyol la realitzà en part el propi autor, corregint-la i ampliant en alguns punts el text italià.- Així es depent d'una carta datada en el seu desterrament de Ferrara, en la que al pas de donar

comptes de esmenes i afegits al text venecià reflecteix la penúria econòmica de l'exili, i demana ajuda al seu germà Francesc "el primogénit".

En una carta dirigida a aquest que està a Cervera, des de Ferrara, amb data del 29 d'agost del 1791, li demanava 50 lliures, que podia entregar a Bernat Tomàs, habitant de la vila de Montblanc, el qual, m'he les farà passar a mí, i al qual les devem junt amb els seus germans, Mariano i Rafael, igualment jesuïtes refugiats a Itàlia.

La primera edició espanyola del llibre apareix a Madrid l'any 1782, amb algunes notes per D. Pere Valera i Ulloa del Consell de S.M. secretari amb exercici de decret de tercera taula de la secretaria d'Estat i del despatx Universal de Marina.- Joaquim Ibarra hi diu: És molt dignes de lloar-se el zel valerós del "sacerdot" Joan Nuix, del qual les reflexions, poden servir per reparar quelcom, la malignitat, amb que alguns estrangers han parlat dels espanyols i de la seva conducta, en el descobriment i govern de les Indies.- Però cal confesar, que les seves relacions, no han mancat plenament de fonaments.- Abans que Robertson i Reynal escribissin les seves històries d'Amèrica, havien notat ja, els nostres millors polítics i historiadors, la major part dels vicis que aquells han publicat.- El Sr, Campillo tracta d'ells amb molta individualitat en una obra titulada: "NUEVO SISTEMA DE GOBIERNO ECONOMICO DE AMERICA".

Joan de Nuix i de Perpinyà, fou el més ^{pri} i més gran defensor contra els impugnadors forasters en l'assumpte de la colonització d'Amèrica pels espanyols, al mateix temps que dóna a comprendre al govern espanyol, que eviti els abusos, que alguns poden fer a les Indies.

El seu llibre "EFEMERIDES", Roma, 15 de juliol de 1780, fou el llibre més elogiat de Joan de Nuix.- Les seves obres, encara són buscades avui pels hispanistes que estudien la colonització de les Ameriques.

L'any 1971. Josep Maria Razquin i Jané, distingit fill de Cervera, que fou batlle de dita ciutat i President de la Diputació Provincial de Lleida, escriví una biografia del P. JOAN DE NUIX I DE PERPINYÀ. editata per l'Institut d'Estudis Ilerdens, amb el títol: "NOTICIA DE LA VIDA Y OBRA DEL P. JUAN DE NUIX Y PERPINYÀ", amb la seva genealogia, que m'ha plagut molt poguer consultar.

BIBLIOGRAFIA

Arxiu de la Casa Nuix de Cervera, Llibre de genealogies.

Benito i Duran Àngel.- "La Universidad de Salamanca y la apologia de "La humanidad de los españoles en las Indias" del padre Juan de Nuix y Perpinyà".- Revista de Indias (1954).

Batlloori, Miquel.- "La cultura hispano-italiana de los jesuitas expulsos" Madrid 1966.- Enciclopedia Espasa.

Coberó i Coberó, Jaume.- "Història civil i religiosa de la vila de Torà" Barcelona 1982.

Gran Enciclopedia Catalana.

Pérez Bustamanta, Ciriaco.- "La humanidad de los españoles en las Indias" Nota preliminar.- Col. Cisneros.- Madrid, 1944.

Razquin i Jené Josep M. "Noticia de la vida y obra del P. Juan de Nuix y Perpinyà".- Ilerda Vol. XXXII.- Lleida 1971.

Torres Amat, Félix.- "Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de autores catalanes".- Madrid. 1836.